

25 Березня 2021

Свщмч. Омелян Ковч — священник концтабору Майданек

Так охарактеризував життя Омеляна Ковча поет Микола Галичко, присвятивши отцеві поему «Добрий Пастир».

Омелян Ковч — греко-католицький священник, але в першу чергу Людина, яка служить взірцем для усіх поколінь. Він був патріотом та відданим служінню Богові, а його віра залишалась незламною навіть у найскладніших життєвих ситуаціях.

Він народився 20 серпня 1884 р. у сім'ї священника у найбільшому гуцульському селі — Космачі Косівського району, що на Івано-Франківщині. Упродовж 1905—1911 рр. навчався в Римській колегії святих Сергія і Вакха.

У 1910 р. одружився з донькою буковинського священника Марією-Анною Добрянською. Наступного року прийняв ієрейські свячення з рук єпископа Григорія Хомишина і розпочав душпастирську працю у Підволочиську, 1912 р. виїхав до Боснії, щоб служити серед українських греко-католиків в окрузі Прієдор.

Під час Першої світової війни отець Ковч повернувся в Галичину, на Рогатинщину, а в 1919 р. став капеланом Української галицької армії. Після об'єднання УГА з армією УНР під час боїв він потрапив у радянський полон, з якого йому вдалося втекти.

Повернувшись в Галичину, Ковч був арештований поляками та відправлений до концентраційного табору.

Після звільнення із польського концтабору протягом 20 років Омелян Ковч жив і душпастирював в Перемишлянах. У 1922 р. його призначено парохом цього міста.

На той час Перемишляни були містечком трьох національностей — української, польської, єврейської. Отець Ковч доклав чималих зусиль, аби допомогти українцям самоідентифікуватися: він залучив кошти на відбудову храму, за його ініціативою споруджені читальня «Просвіти» і кооператив у селі Коросні.

Польській владі діяльність та погляди українського священника не подобалися. У домі Омеляна Ковча часто відбувалися поліцейські ревізії (упродовж 1925 — 1934 рр. було проведено майже 40 обшуків), на пароха накладали короткотривалі арешти та стягували грошові штрафи.

Під час окупації Галичини радянськими військами у 1939 р. священник і надалі відкрито відстоював права людей, наскільки це було можливо боронив своїх сусідів.

Часто парафіяни не розуміли свого пароха.

Вважаючи, що настав час помститися за кривди польського окупаційного режиму, вони робили спроби відібрати майно у поляків, проте отець Ковч засуджував такі дії, що їх заохочувала радянська влада.

Зарештований НКВД Омелян Ковч unikнув можливої смерті завдяки бомбардуванню на початку німецько-радянської війни — це дозволило отцю утекти з-під арешту.

Коли в Перемишляни увійшли нацисти й почали масове винищення євреїв, о. Ковч звернувся із закликом не співпрацювати з новою владою і не брати участі в антиєврейських акціях наперекір нацистським постановам, хоча за допомогу євреям нацисти карали смертю.

Виявом особистої мужності панотця було укривання євреїв, особливо дітей. Урятувати їх від неминучої загибелі допомагали фальшиві свідоцтва про хрещення, що присипляли пильність нацистів та поліцаїв.

Хоч хрещення євреїв було небезпечним, усе ж о. Ковч свідомо й відкрито їх хрестив. До о. Ковча звернулося за різними даними від 600 до 2000 євреїв.

Багато було серед них таких, які йшли на це без релігійних переконань, лише в надії на порятунок. Різні священники остерігали О. Ковча, радили публічно і громадою не хрестити.

Син Омеляна Ковча Мирон згадував, що він також просив батька, аби той утримався від хрещення євреїв:

«Я кажу татові, — чого ті жиуди ще приходять, чей же бачать, що хрещені, що не хрещені — німці не беруть того до уваги, а вбивають усіх їх поголовно, мало того, що виловлюють давніше хрещених, аж до четвертого і п'ятого покоління жидівського походження, а тата їхні охрещення наражають на прикросці з боку німецької поліції».

30 грудня 1942 р. о. Ковча арештувало гестапо.

Допитували його у тюрмі на Лонцького у Львові. Від отця вимагали визнання вини і відмови від подальшого хрещення євреїв, а також відмови від протестів засудження дій нацистської влади. Але він залишився несхитним.

Родина та знайомі робили все можливе, щоб звільнити його із в'язниці. До цієї справи навіть долучився особисто митрополит Андрей Шептицький. Але клопотання про порятунок о. Омеляна були безуспішні. У в'язниці отець правив Літургію.

Після відмови підписати зобов'язання про відмову допомагати іншим о. Ковча в серпні 1943 р. перевезли до концтабору Майданека біля Любліна, де він отримав №2399.

Перебування у концентраційному таборі він вважав місіонерством. Тут о. Омелян ніс зневіреним віру, надію, любов, ділився просфорою, сповідав, причащав, хрестив. Як духовна особа, він служив усім людям, незалежно від їхнього походження та конфесійної приналежності.

Отець Омелян в одному із листів до рідних писав:

«Я розумію, що стараєтеся про моє визволення. Але я прошу вас не робити нічого в цій справі. Учора вони вбили тут 50 чоловік. Якщо я не буду тут, то хто допоможе їм перейти ці страждання?..

Я дякую Богові за Його доброту до мене. Окрім неба, це єдине місце, де я хотів би перебувати. Тут ми всі рівні — поляки, євреї, українці, росіяни, латиші, естонці.

З усіх присутніх я тут самотній священник... Тут я бачу Бога, який єдиний та однаковий для всіх, незалежно від релігійних відмінностей, що існують між нами. ...Коли я відправляю Службу Божу, всі вони разом моляться.»

В іншому листі до близьких він написав:

«Моліться за тих, хто створив цей концтабір та цю систему. Вони є самотніми, хто потребує молитов... Нехай Господь помилує їх».

За офіційними даними, в'язень №2399 помер 25 березня 1944 р. від флегмони (гострого гнійного запалення) правої ноги.

Про отця Омеляна Ковча широкий світ довідався, коли Папа Іван Павло II проголосив його блаженним мучеником під час своєї подорожі в Україну. 9 вересня 1999 р.

Єврейська Рада України присвоїла о.Ковчу звання «Праведник України», а 2009 року його визнано покровителем усіх священників УГКЦ.

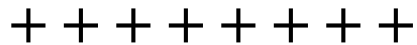
Люди та церква про нього не забувають: у музеї «Тюрма на Лонцького» вшановують пам'ять про ув'язненого святого, у Польщі — зняли фільм «В'язень Майданека», а на Перемишлянщині — малюють ікони та лаштуються встановити пам'ятники.

Автор: Василь Білас

Науковий співробітник Національного музею-меморіалу жертв окупаційних режимів “Тюрма на Лонцького”

Source:

<https://kapelanstvo.info/event/svshhmch-omelyan-kovch/>

Омелян Ковч рятував євреїв та відправляв служби у концтаборі

Фото: kovch.org.ua

25 березня 1944 року у концтаборі Майданек у Польщі в газовій камері стратили та спалили 59-річного греко-католицького священника, блаженного мученика **Омеляна Ковча**.

Він народився 20 серпня 1884 року у селі Космачі сучасного Косівського району Івано-Франківської області в родині священника **Григорія Ковча**. Отримав освіту, вивчав філософію і теологію у Папському Урбаніанському університетів Римі.

24 жовтня 1910 року одружився з **Марією-Анною Добрянською**. У шлюбі мали 6 дітей. З 1911 року був священником. 1912 року вирушив на місію до українців Югославії. Опікувався емігрантами з Галичини, які оселились у Боснії.

1916 року Ковч повернувся до Галичини. Працював у парохії села Сарники Горішні Рогатинського повіту на Івано-Франківщині. З 1919 року став польовим духівником Бережанського коша Української галицької армії.

"Молодий тоді отець Ковч був повний енергії та сил. Не було кутка в коші, де наш духовник не з'являвся б кілька разів на день. Не було відтинка складного життя коша, в якому наш духовник не брав би відповідної для нього участі. Кожного ранку, відслуживши Божественну Літургію, отець Ковч поспішав до госпітала, що був уже повний учасників боїв за Львів. Щодня можна було бачити його на полі вправ, в канцелярії, в магазинах, всюди він полагоджував скарги окремих частин чи вояків, завжди знаходив час для вояків", - згадував підполковник **Роман Долинський**.

1921-го ніс душпастирське служіння у селі Борщів Перемишлянського повіту на Тернопільщині. У 1922 році Омеляна Ковча призначили парохом у місті Перемишляни на Львівщині та настоятелем храму Собору Пресвятої Богородиці в селі Коросно, недалеко від Львова.

Ковч виступав за переклад молитов і богослужінь українською мовою. Підтримував "Пласт" та інші українські організації.

У жовтні 1933 року селі Борщів сучасного Перемишлянського району Львівської області у проповіді засудив політику Голодомору. За це польська влада арештувала його.

Під час німецької окупації Галичини видавав свідоцтва про хрещення євреям. Раніше нацисти заборонили це робити. Усього видав більше 600 свідоцтв. У вересні 1941 року окупанти зачинили синагогу міста Перемишляни, наповнену людьми. Кинули до неї запальні бомби.

"Римо-католицький ксьондз і група людей із Перемишлян прибігли до отця Ковча із проханням, щоб допоміг врятувати синагогу. Ковч, який досконало знав німецьку мову, крикнув до німецьких солдатів, щоб допустили його до синагоги. Останні оніміли від здивування і пустили його, а отець кинувся виносити людей. Серед інших, яких врятував о. Ковч, був рабин м. Белз Аарон Рокеах, який в той час перебував в Перемишлянах", - згадував колишній мешканець Перемишлян **Леопольд Кляйман-Козловський**.

Звернувся з листом до диктатора **Адольфа Гітлера**, в якому засуджував масові вбивства євреїв і вимагав дозволу відвідувати їх у гетто. За це 30 грудня 1942 року Гестапо арештувало Ковча і кинуло до львівської в'язниці по вулиці Лонцького. У серпні 1943 року Ковча перевели до концтабору Майданек.

У концтаборі отця посадили у камеру до польського бандита **Зигмунта Міллера**, якого боялись в'язні. Але той добре ставився до священника. Дозволяв йому сповідати та причащати вірян, відправляти літургії у кутку камери. В'язні називали Ковча парохом Майданека. Він служив усім, незалежно від національності чи віросповідання. При цьому Ковч працював разом з іншими в'язнями на каменоломні.

"Я розумію, що стараєтеся про моє визволення. Але я прошу вас не робити нічого в цій справі. Учора вони вбили тут 50 чоловік. Якщо я не буду тут, то хто допоможе їм перейти ці страждання? Я дякую богові за його доброту до мене. Окрім неба, це єдине місце, де я хотів би перебувати. Тут ми всі рівні - поляки, євреї, українці, росіяни, латиші, естонці. З усіх присутніх я тут самотній священник. Тут я бачу Бога, який єдиний та однаковий для всіх, незалежно від релігійних відмінностей, що існують між нами. Можливо, наші церкви різні, але в усіх них царює той же великий всемогутній Бог. Коли я відправляю Службу Божу, всі вони разом моляться. Моляться різними мовами, але чи Бог не розуміє усіх мов? Вони вмирають по-різному, а я допомагаю їм переходити цей місток у вічність. Хіба це не благословення? Хіба це не є найвеличніший вінець, який Господь міг покласти на мою голову? Саме так! Дякую Богові тисячу разів на день за те, що він послав мене сюди. Я не смію просити Його про щось більше. Не турбуйтеся про мене - радійте зі мною!" - писав Омелян Ковч рідним.

До ліквідації концтабору радянськими військами не дожив 4 місяці. 1999-го Омеляна Ковча визнали праведником України, а за 2 роки Папа Римський Іван Павло II проголосив Ковча блаженным священномучеником.

27 квітня 2009 року з Майданека в Одесу передали частину праху спалених нацистами людей. Через неможливість знайти справжні мощі Ковча, керівництво УГКЦ ухвалило рішення вважати цей прах мощами блаженного мученика.

На честь Омеляна Ковча запровадили премію для капеланів. Нею нагороджують священників за особистий приклад жертвності та самопосягати заради порятунку душ і життя захисників України.

Сьогодні у Любліні відкриють пам'ятник священнику УГКЦ отцю Омеляну Ковчу. Постанову про спорудження пам'ятника ухвалила міська влада Любліна ще 2018 року, а 22 лютого 2019-го заклали перший камінь. Раніше відкриття пам'ятника планували на 28 травня 2020 року, але урочистості відклали.

Source:

<https://theworldnews.net/ua-news/omelian-kovch-riatuvav-ievreyiv-ta-vidpravliav-sluzhbi-u-kontstabori>